

BİLECİK KENT HALKININ REKREASYONEL EĞİLİM VE TALEPLERİNİN BELİRLENMESİ

DETERMINATION OF RECREATIONAL TRENDS AND DEMAND OF BİLECİK CITY PEOPLE

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe OKUYUCU

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Bilecik /
TÜRKİYE, ORCID: 0000-0002-4415-6520

ÖZET

Bu makale, rekreasyonel talep ve eğilimler konusunda yerel halkın algılarını araştırmaktadır. Çalışma alanı Bilecik Şehri'dir. Araştırmada veriler yerel halka uygulanan anketler aracılığıyla toplanmıştır. Anketler, Mart 2017 ve Nisan 2017 tarihlerinde kota ve kolayda örneklem yöntemi ile seçilen 300 yerel sakine uygulanmıştır. Anket sonuçlarına göre; yerel halkın başlıca rekreasyonel eğilimleri; evde dinlenme, kafe-restoranlarda vakit geçirme, mesire alanlarına gitme ve alışveriş yapmadır. Katılımcıların %83.3'ü kentteki rekreasyonel olanakları yeterli bulmamıştır. Katılımcılar çeşitli rekreasyonel aktiviteler yapmak için en çok Eskişehir ve Bursa'ya gittiklerini belirtmiştir. Parklar, mesire alanları, manzara kaynakları, sinema, restoranlar katılımcıların öne çıkan rekreasyonel talepleri arasındadır. Bilecik şehrinde rekreasyonel olanaklar oldukça kısıtlıdır. Tesis ve olanakların artırılması kentte hem ekonomik canlanmaya yol açacaktır hem de kent halkına çeşitli yönlerden fayda sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, kentsel rekreasyon, rekreasyonel eğilim, rekreasyonel talep, Bilecik

ABSTRACT

This article explores the perceptions of local people about recreational trends and demands. The study area is the Bilecik City. The data were collected by conducting questionnaire surveys with local residents. Questionnaire surveys were conducted with a total of 300 local residents selected by quota and convenience sampling during March 2017 and April 2017. According to the results of the survey; the main recreational trends of local people; resting at home, spending time in café-restaurants, going to the promenade areas and shopping. 83.3% of the participants stated that the recreational opportunities in the city is insufficient. Participants stated that Eskişehir and Bursa are the most preferred cities by them for attend the various recreational activities. Among the prominent recreational demands of the participants are parks, promenade areas, landscape sources, cinema and restaurants. Recreational facilities are very limited at the Bilecik city. Increasing the facilities and opportunities will both lead to economic revival for the city and also city dwellers will benefit from various aspects of them.

Keywords: Recreation, urban recreation, recreational trends, recreational demand, Bilecik

1. GİRİŞ

Sağlıklı bir çevre ve yüksek yaşam standardı, modern toplumların en temel taleplerinden biridir (Polat ve Akay, 2015: 575). Bugün dünya nüfusunun yarısı kentsel alanlarda yaşamaktadır. Sanayileşme ve hizmetler sektöründeki artış beraberinde birçok toplumsal değişmeyi de getirmiştir. Örneğin Dünya genelinde refahın yükselmesi, çalışma saatlerinin azalması, ulaşım ve altyapı gibi kamu yatırımlarının artması ile rekreasyonel aktivitelerde harcanan zaman artmıştır (Rye ve Berg, 2011: 126). Bu değişimler özellikle turizm ve rekreasyon davranışı yararına olmaktadır. Çoğu kent sakini için yakın mesafede iyi nitelikli bir rekreasyonel alan olması çok önemlidir (Morelle vd. 2018). Rekreasyonel

alanlar ve etkinlikler, insanların günlük iş yüklerinden kurtulmalarına, özgürleşmelerine, zevk almalarına, yaratıcılıklarının artmasına, keşfetmelerine ve kendini gerçekleştirmelerine katkı sağlamaktadır (Kılbaş Köktaş, 2004: 11). Turizm ve rekreasyon kavramları sıklıkla birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Turizm, serbest zaman ve boş zaman kavramları ile uyumlu olsa bile aynı zamanda eğlence ortamlarında gerçekleşmeyen iş seyahatlerini de kapsamaktadır (Williams, 1998). Rekreasyon ise sadece boş zamanlarda gerçekleştirilen aktivite ve eylemleri kapsamaktadır. Rekreasyon çalışmalarını ilgilendiren en önemli kavram boş zaman kavramıdır ki rekreasyon faaliyetleri insanların boş zamanlarındaki etkinliklerle ilgilidir. Boş zamanları kaliteli bir şekilde değerlendirmek çeşitli yönlerden fayda sağlamaktadır. Tezcan (1982: 28) boş zamanlarda dinlenme ve eğlenme gereksinimlerinin karşılanması; insanların yaşamla olan bağlarını arttıracağını, onların sağlıklı bir kişilik geliştirmelerini sağlayacağını ve bireylerde çeşitli doyumlar sağlayacağını (yaratma zevki, dostluk kuma, başarı duygusu, fiziksel sağlık) belirtmektedir. İnsan boş zamanlarında sıkıntılardan, tekdüzelikten kurtulmak, değişik bir yaşam biçimi aramak çabasıdır (Sağcan, 1986: 4). Boş zaman, da insana günlük düşünce ve sıkıntılardan kurtulma olanağı sağlar. Kişinin özgürce hareket etmesini ve kendini yenilemesini sağlar. Mutluluk bir refah göstergesi olarak en önemli bileşenlerden biridir (Akgiş, 2015: 15). Görüldüğü gibi tüm bu fonksiyonları ile modern boş zaman, insan için bir mutluluk faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bunun gerçekleşebilmesi için insanların gerçek gereksinimlerinin yapılacak araştırmalarla ortaya çıkarılması gerekmektedir (Sağcan, 1986: 4). Ancak rekreasyonel taleplerin belirlenmesi ve rekreasyonel aktiviteleri sınıflandırmak oldukça zordur. Nitekim modern toplumlarda bireylerin isteklerinin artması ve çeşitlenmesi ile birlikte çeşitli tipte faaliyetler ortaya çıkmaktadır.

Rekreasyonel faaliyetler; yaş, faaliyete katılan kişi sayısı, zaman, kullanılan mekan gibi çeşitli kriterlere göre sınıflandırılabilir. Rekreasyon kentiçi ve kırsal rekreasyon faaliyetleri şeklinde de sınıflandırılabilir. Kentsel rekreasyon, açık ve kapalı mekanlarda gerçekleştirilen rekreatif etkinlikleri kapsamaktadır. Parklar, kentler içerisinde; yürüyüş, koşu, bisiklete binme, dış mekân fitness aletleri ile birçok aktif rekreasyonel aktivite için faaliyet alanı yaratmaktadır. Bununla birlikte kentler; sinema, tiyatro, müzeler, restoranlar gibi rekreasyonel faaliyet alanlarını da barındırmaktadır (Karaküçük, 2008: 79).

2. LİTERATÜR

Rekreasyon konusunda yapılan araştırmalar son dönemlerde giderek spesifik bir hale gelmiştir. Özellikle açık hava rekreasyonu ve bunun insan sağlığı ile ilişkileri üzerindeki çalışmalara yoğunlaşmıştır (Kaymakçoğlu Gökaşan, 2013; Ekkel ve Vries, 2017; Komossaa vd., 2018). Bununla birlikte rekreasyonel alanlardaki kullanımdan kaynaklı olan baskıların giderek artmasından dolayı, rekreasyon yönetimine ilişkin konularda da yazın artmaktadır (Bozhüyük Ardahanlıoğlu vd., 2012; Olson vd., 2017). Rekreasyonel olanaklara katılım ve bunu kısıtlayan unsurlar bir diğer araştırma alanıdır (Çoruh, 2013; Altıntig ve Bağır, 2014). Rekreasyonel potansiyelin belirlenmesi (Yücel vd., 1998; Akten, 2003; Yılmaz, 2004; Yılmaz, 2006) ve rekreasyonel alanlardaki kullanıcı memnuniyeti ve hizmet kalitesi (Uzun ve Müderrisoğlu, 2010; Altınay, 2016) alanyazındaki diğer konular arasındadır. Turizm ve rekreasyon araştırmaları meydana getirdiği karmaşık ekonomik, çevresel ve sosyal sonuçlardan ayrı olarak çalışamaz (Hall ve Page, 2006: 178). Turizm ve rekreasyonun çeşitli etkileri olmakla birlikte en çok çalışılan etkiler; sosyal, ekonomik ve çevresel etkiler konularıdır (Öztürk, 2009). Rekreasyonel alanları kullanan grupların sınıflandırılması, karakteristiklerinin belirlenmesi (Park ve Türker, 2004; Somuncu vd., 2015; Karaşah, 2017; Komossaa vd., 2019) ile çeşitli peyzaj unsurlarının rekreasyonel tercihlerin belirlenmesindeki etkisi (Polat ve Akay, 2015) göze çarpan başlıca diğer araştırma konuları olmuştur.

Rekreasyonel eğilim ve taleplerin belirlenmesi, yapılacak olan rekreasyonel yatırımlar için ve kaynakların doğru bir şekilde yönlendirilmesi açısından önem taşımaktadır. Nitekim insanlar rekreatif ihtiyaçlarını çeşitli kurum ve kuruluşların sunduğu hizmetlerden herhangi bir bedel ödemedi ya da kâr amacıyla sunulan hizmetleri de satın alma yoluyla karşılamaktadır (Karaküçük, 2008: 79). Bu nedenle kentiçi rekreasyon uygulamaları geniş bir kamusal kaynak harcaması ve ticari potansiyeli de doğurmaktadır. Kent sakinlerinin rekreatif ihtiyaçları giderilirken ekonomik, sosyal, çevresel, kültürel ve politik içerikli hedeflerin belirlenmesi, hedefler arasındaki denge, fayda-maliyet analizleri ile ilgili saptamaların yapılması, rekreasyon yönetiminde önemlidir. Kaynakların nereye finanse edileceği ise

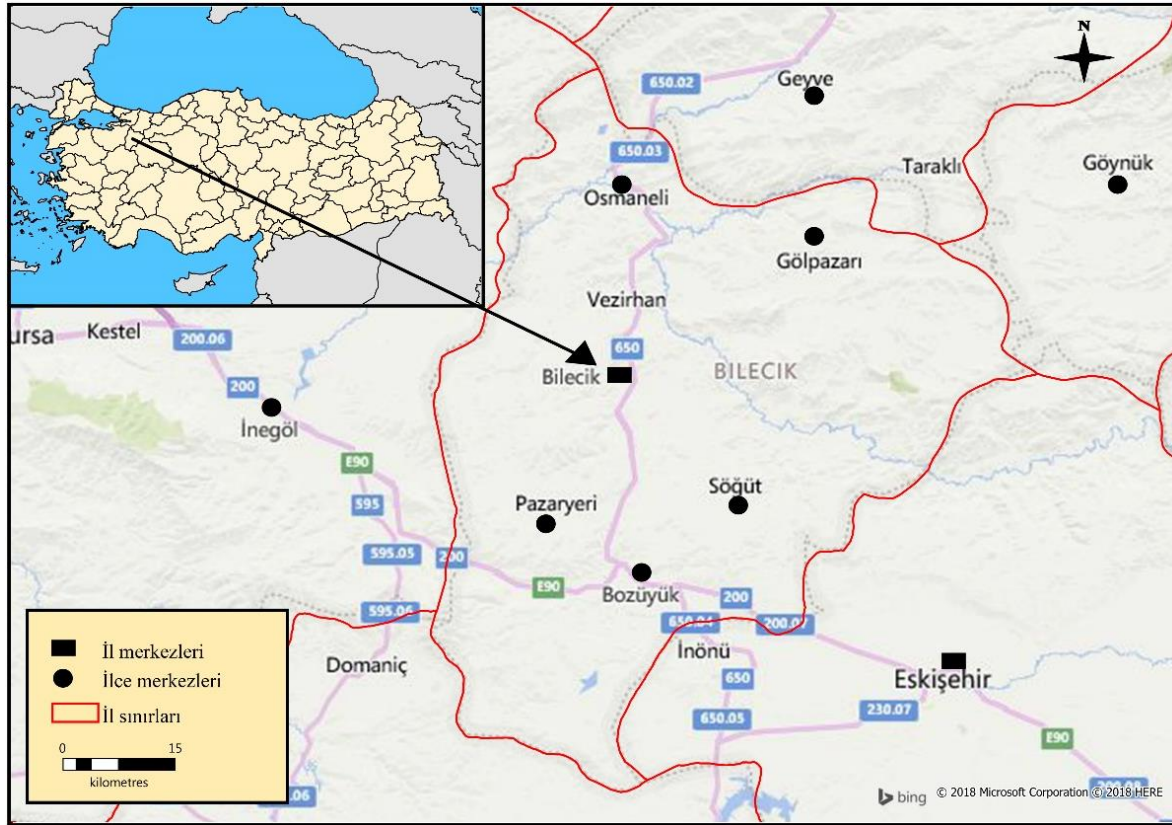
ancak kullanıcıların rekreasyonel eğilim ve taleplerinin belirlenmesi ile mümkündür. Rekreasyon hizmetlerinin planlanmasında ve yönetilmesinde tüketicilerin eğilim ve taleplerinin bilinmesi esastır (Sievänen vd., 2007: 225). Bununla birlikte rekreasyon alanlarını kullananların tutumları, algılama ve tercihlerinin belirlenmesi rekreasyon kalitesinin de sağlanmasının ön koşuludur (Talay vd., 2010: 148). Bu nedenle bu çalışmada, Bilecik Şehri'nde yaşayan yerel halkın rekreasyonel eğilim ve alışkanlıklarının ve kent halkının rekreasyonel talep ve beklentilerinin ne olduğunun belirlenmesi hedeflenmiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde çalışma alanı, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, araştırma evreni ve örnekleme ve son olarak araştırmada anketlerden elde edilen verilerin analiz edilmesinde kullanılan yöntemler açıklanmaktadır.

3.1. Çalışma Alanı: Bilecik Şehri

Marmara, Ege, İç Anadolu ve Karadeniz coğrafi bölgelerinin geçiş sahasında yer alan Bilecik ili, coğrafi bölge olarak Marmara Bölgesi'nin güneydoğusunda yer almaktadır (Özgür, 1993: 199). Doğudan Bolu ve Eskişehir, güneyden Kütahya, batıdan Bursa, kuzeyden Sakarya illeri ile çevrilidir (Şekil 1).

Şekil 1. Bilecik Şehri Lokasyon Haritası

Araştırma alanı esas olarak Bilecik merkez ilçesi, diğer bir ifade ile Bilecik Şehri'dir. İl merkezinin nüfusu 65.578'dir (TÜİK, 2017). Cumhuriyet'in ilanından sonra 1924 yılında il olan Bilecik, 1985-1990 yılları arasında kalkınma öncelikli iller kapsamına alınmıştır. Yapılan yatırımlar, şehirdeki askeri ve idari fonksiyonların artmasını sağlamıştır. Üniversitenin kurulması ile birlikte de nüfusu zaman içinde artan Bilecik şehrinin fonksiyonel karakteri zaman içinde değişmiştir. Gelişen faaliyet kolları ile birlikte Bilecik'teki kırsal nüfus azalmış buna karşılık, hizmet sektöründe çalışanların ağırlıklı olduğu bir yapı ortaya çıkmıştır (Özgür, 1994: 181-182). Yaşanan bu toplumsal değişme, kırlılıktan uzaklaşma insan davranışlarında ve beklentilerinde de değişikliği beraberinde getirmiştir. Daha mekanik bir yaşam sürmeye başlayan kent halkının rekreasyonel talep ve beklentilerinin artması kaçınılmazdır. Ancak Bilecik Şehri rekreasyonel olanaklar bakımından yeterince gelişme gösterememiştir. 2007 yılında Bilecik Üniversitesi'nin kurulması ile birlikte, kentte öğrenci sayısı artış göstermiştir. Şehirde

öğrencilere yönelik kafe, yeme-içme alanlarında artış meydana gelmiştir. Bununla birlikte Bilecik'te 9. Jandarma Eğitim Alay Komutanlığı'ndaki erlerin ihtiyaçlarına dönük alışveriş alanları bulunmaktadır. Şehirdeki başlıca rekreasyonel alanlar Pelitözü Göleti ve çevresi, Şeyh Edebalı Türbesi ve çevresindeki işletmeler, yakın zamanda faaliyete geçmiş olan Bilecik Merkez Kapalı Yüzme Havuzu ve kompleksi, Kent Ormanı, Bilecik Belediyesi Bayan Spor Merkezidir. Bilecik Belediyesi'nin kentteki rekreasyonel alanları ve faaliyetleri arttırmaya dönük çeşitli kültür sanat, sosyal ve fiziki projeleri bulunmaktadır (Bilecik Belediyesi, 2018). Ancak ketteki özel rekreasyonel girişimler yeterli değildir. Bunda Bilecik Şehri'nin; Eskişehir, Bursa, Adapazarı, İzmit ve İstanbul gibi sosyal ve eğlence çekiciliklerine yakın olması etkili olmaktadır.

3.2. Veri Toplama Aracı

Araştırma amaçları bakımından tanımlayıcı ve açıklayıcı özellikte bir araştırmadır. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bilecik Şehri'nde yaşayan yerel halkın rekreasyonel talep ve eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla, birincil verilerin toplanmasında anket formu kullanılmıştır. Anket formunun hazırlanmasında Sertkaya (2001), Sağlık ve Kelkit (2014), Karaşah (2017)'nin çalışmalarından faydalanılmıştır. Anketin ilk bölümünde genel hane halkı bilgilerine ve halkın rekreasyonel davranışlarını belirlemeye yönelik kapalı uçlu sorular yer almaktadır, Anketin ikinci bölümünde ise yerel halkın rekreasyonel talep ve beklentilerini belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir. İkinci bölüm 5'li Likert tipi ölçek (rekreasyonel eğilim ve talep algısı için: 1, kesinlikle katılmıyorum ile 5, kesinlikle katılıyorum) ile değerlendirilmiştir.

3.3. Evren ve Örneklem

Araştırma alanı olan Bilecik Şehri'nde 2017 yılında 65.578 kişi ikamet etmektedir (TÜİK, 2017). Yazıcıoğlu ve Erdoğan, (2004: 50)'a göre; araştırma evreninin 100.000 olması durumunda $p=0.8$ ve $q=0.2$ ve $0,05$ anlamlılık düzeyinde, (n) 245 örneklem büyüklüğü yeterlidir. Araştırma kapsamında toplam 300 anket uygulanmış olup; hata payı, eksik kodlama gibi nedenlerle 24 anket çıkarılmış ve toplamda 276 anket değerlendirmeye alınmıştır. Anketler 2017 yılı Mart ve Nisan ayları arasında uygulanmıştır. Bilecik Şehri'nin mahalleleri listelenmiş ve tabakalı örnekleme tekniği kullanılmıştır. Her mahallede seçilmesi gereken birim sayılarının hesaplanmasında orantılı dağıtım tekniği kullanılmıştır. Anketler mahallelerde kolayda örnekleme yöntemi ve yüzyüze görüşme metodu ile uygulanmıştır.

3.4. Analizler

Toplanan verilerin analiz edilmesinde, IBM SPSS Statistics 21 istatistik analiz programı kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde dağılımları, ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Anketlerde katılımcıların verdikleri mekânsal bilgilerin haritalanmasında, MapInfo Discover 2016 Bundle yazılımı kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bulgularında, ilk olarak katılımcıların kişisel özelliklerine ilişkin tanımlayıcı istatistik sonuçları yer almaktadır. Daha sonra Bilecik şehri algısı ve yerel halkın boş zamanlarını değerlendirme davranışı üzerine istatistik sonuçlara yer verilmiştir. Son kısımda ise katılımcıların Bilecik şehrinden rekreasyonel talepleri konusundaki ölçek maddelerine atfettikleri önem derecesine göre oluşan ortalama değerlere yer verilmiştir.

4.1. Yanıtlayıcıların Profilleri

Rekreasyonel alan kullanıcılarının özelliklerinin belirlenmesi, rekreasyonel planlamanın ilk basamağını oluşturmaktadır (Talay vd., 2010: 148). Ankete katılan yanıtlayıcıların %53.3'ü erkeklerden, %46.7'si kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcıların %51.8'i evlilerden oluşmaktadır. Katılımcılar çoğunlukla 18-30 (%54.7) ve 31-50 (%37.7) yaş aralığındadır. Ailelerin aylık toplam geliri çoğunlukla ise 1000-2000 TL (%37.7) ve 2001-4000 TL (%37.3) aralığındadır. Üniversite (%55.5) ve lise (%27.2) mezunları en büyük paya sahiptir. Katılımcıların %25.7'si kamuda çalışmaktadır, %25.7'si öğrencidir ve %22.1'i özel sektörde çalışmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Değişkenler	N	(%)
<i>Cinsiyet</i>		
Erkek	147	53.3
Kadın	129	46.7
<i>Medeni durum</i>		
Bekâr	133	48.2
Evli	143	51.8
<i>Yaş</i>		
18-30	151	54.7
31-50	104	37.7
≥51	21	7.6
<i>Ailenin aylık geliri (TL)</i>		
1000-2000	104	37.7
2001-4000	103	37.3
>4001	69	25
<i>Eğitim</i>		
İlkokul (< 8 yıl)	29	10.5
İlköğretim (≥ 8 yıl)	19	6.9
Lise	75	27.2
Üniversite	139	55.5
<i>Meslek</i>		
İşveren/kendi hesabına çalışan	11	4.0
Kamuda çalışan	71	25.7
Özel sektörde ücretli çalışan	61	22.1
Ev hanımı	20	7.2
Öğrenci	71	25.7
Emekli	12	4.3
Diğer	30	10.9

4.2. Bilecik Kenti Algısı ve Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları

Katılımcıların %53.3'ü haftalık boş zaman sürelerini yeterli bulmamaktadır. Kent halkı rekreasyonel aktivitelerini ağırlıklı olarak (%46.4) hafta sonları ve hem hafta sonu hem de hafta içlerinde (%44.4) gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %42'si rekreasyonel aktiviteleri hem gündüz hem de akşam gerçekleştirmektedir. Katılımcıların %56.2'si 1-3 saatlik zaman diliminde, %31.5'i 4-5 saatlik zaman diliminde rekreasyonel aktivitelerini gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %45.7'si arkadaşları ile, %43.1'i ise aileleri ile birlikte rekreasyonel aktivitede bulduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %83.3'ü Bilecik'teki rekreasyonel alanları yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 2).

Tablo 2. Bilecik Kenti Algısı ve Boş Zamanları Değerlendirme Davranışı

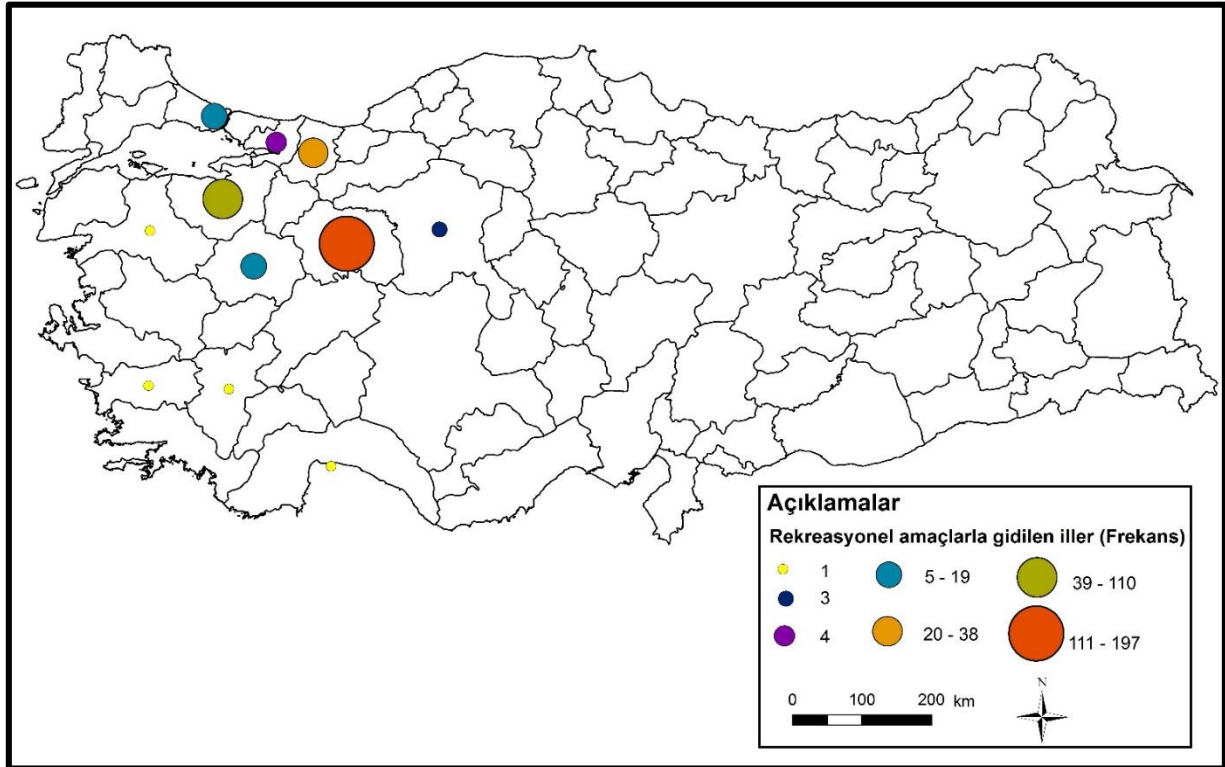
	Fekans	%
Haftalık boş zaman süresi yeterli mi?		
Evet	129	46.7
Hayır	147	53.3
Rekreasyonel aktivitelerinizi genellikle hangi günler gerçekleştirirsiniz?		
Hafta içi	26	9.4
Hafta sonu	128	46.4
Her ikisi de	122	44.4
Rekreasyonel aktivitelerinizi genellikle hangi saatlerde gerçekleştirirsiniz?		
Gündüz	69	25.0
Akşam	91	33.0
Her ikisi de	116	42.0
Rekreasyonel aktivitelere ne kadar zaman ayırırsınız?		
1 saatten az	14	5.1
1-3 saat	155	56.2
4-5 saat	87	31.5
5 saatten fazla	20	7.2
Rekreasyonel aktiviteleri genellikle kiminle gerçekleştirirsiniz?		
Yalnız	13	4.7
Ailemle	119	43.1
Akrabalarımle	18	6.5
Arkadaşlarımla	126	45.7
Sizce Bilecik'teki rekreasyonel alanlar yeterli mi?		
Evet	46	16.7
Hayır	230	83.3

Katılımcıların Bilecik'te yaptıkları rekreasyonel aktiviteler arasında en fazla; evde dinlenme (%47.1), kafe-restoranlarda vakit geçirme (%39.9), mesire alanlarına gitme (%38.4), alışveriş yapmak (%34.8) ve piknik yapmak (%30.4) gibi faaliyetler yer almaktadır. Katılımcıların yalnızca %20.7'si sportif faaliyetlerde bulduklarını belirtmiştir. Parklar; kentler içerisinde dinlenme, hava alma, spor yapma ve eğlenme gibi rekreasyonel olanaklar sağlayan alanların başında gelmesine rağmen katılımcıların yalnızca %20.3'ü belediye parklarında vakit geçirdiklerini belirtmiştir (Kaymakoğlu Göktaşan, 2019: 19). Katılımcıların yalnızca %18.5'i sinemaya gittiklerini belirtmişlerdir (Tablo 3). Sinema kültürel özellikleri taşıyan ve yayan önemli bir araçtır (Çetin Özkan, 2014: 342). Bilecik Şehri'nde sinema olanakları oldukça kısıtlıdır. Şehirde, 6 Eylül Kültür Merkezi sineması olmak üzere yalnızca bir sinema bulunmaktadır. 2017 yılında şehirdeki sinema salon sayısı 4, koltuk sayısı 240'tır (TÜİK, 2018).

Tablo 3. Katılımcıların Boş Zamanlarında Bilecik Şehri'nde Yaptıkları Aktiviteler

Aktiviteler	Frekans	%
Evde dinlenme	130	47.1
Kafe-restoranlarda vakit geçirme	110	39.9
Mesire alanlarına gitme	106	38.4
Alışveriş yapmak	96	34.8
Piknik yapma	84	30.4
Sportif faaliyetlerde bulunma	57	20.7
Belediye parklarında vakit geçirme	56	20.3
Sinemaya gitmek	51	18.5
Diğer	27	9.8

Bilecik Şehri'nin Eskişehir, Bursa, Adapazarı, İzmit ve İstanbul gibi sosyal ve eğlence çekicilikleri bakımından zengin şehirlere yakın olmasının kentteki rekreasyonel olanakların gelişmesi önünde kısıtlayıcı bir rolü vardır. Çoğu kent sakini için yakın mesafede iyi nitelikli bir rekreasyonel alan olması çok önemlidir. Şehirlerde yaşamak insanın günlük stresini artırmaktadır ve erişilebilir rekreasyonel alanların olması günlük yaşamın tansiyonunu hafifletme çabalarında önemli bir unsurdur (Morelle vd. 2018). Rekreasyonel bazı olanakların Bilecik'te kısıtlı olması ve bahsi geçen şehirlerin Bilecik'e yakın mesafede yer almasından dolayı katılımcılar, rekreasyonel aktiviteler için çeşitli periyotlarda diğer il merkezlerine illere gittiklerini belirtmişlerdir. En çok tercih edilen iller arasında Eskişehir (197 kişi) ve Bursa (110 kişi) yer almaktadır. Bununla birlikte Sakarya, İstanbul ve Kütahya tercih edilen başlıca diğer iller olmuştur (Şekil 2).

Şekil 2. Katılımcıların Rekreasyonel Amaçlarla Gittikleri İller

Katılımcıların %38'i bu il merkezlerine rekreasyonel amaçlarla ayda bir, %23.2'si iki ayda bir ve %18.8'i iki haftada bir gittiklerini belirtmişlerdir (Tablo 4).

Tablo 4. Diğer İl Merkezlerine Yapılan Ziyaretlerin Periyotları

Periyotlar	Frekans	%
Haftada bir	27	9.8
2 haftada bir	52	18.8
Ayda bir	105	38.0
2 ayda bir	64	23.2
Diğer	28	10.1
Total	276	100.0

Katılımcıların %75.7'si gittikleri il merkezlerinde alışveriş yaptıklarını belirtmişlerdir. Bunu yeme içme ile ilgili aktiviteler (%44.9) ve sinemaya gitmek (%30.1) izlemektedir (Tablo 5). Bilecik şehrinde kitle kültürüne hitap eden çeşitli giyim ve yeme-içme mekânlarının çok az olması hafta sonları ve diğer boş zamanlarda insanların farklı il merkezlerinden rekreasyonel ihtiyaçlarını gidermelerine yol açmaktadır. Günümüzde; yoğun iş temposu, kadınların çalışma yaşamında daha aktif rol oynaması gibi zorunlu nedenlerden dolayı bunun yanı sıra sosyalleşme, aile ve arkadaşlarla vakit geçirme, eğlenme gibi rekreasyonel nedenlerden dolayı daha fazla kişi restoranlarda yemek yemeyi tercih etmektedir. Bu nedenle restoran endüstrisi giderek büyümektedir. Restoranlar ve kafeler gibi tesisler bir yandan buldukları bölgeye istihdam, gelir artışı vb. gibi ekonomik katkı sağlarken diğer yandan da turizm ve rekreasyonel fırsatların gelişmesini sağlar. Restoran seçimi atmosfer, menü ve yemek çeşitliliği, yemeklerin kalitesi, fiyatı, temizliği, çalışanların davranışları, servis hızı, işletmenin çalışma saatleri, işletme imajı ve ödenen paranın karşılığı gibi çeşitli faktörlerle ilişkilidir (Albayrak, 2014: 191-192). Özellikle son on yıldır üniversitenin gelişmesinden sonra Bilecik Şehri'nde restoranlara olan talep giderek artmaktadır. Çeşitli mekânlar açılmakla birlikte, bu mekânların çoğu yerel işletmelerdir. Bilecik ili sınırları içinde Acarhan Restoran ve Tünel Restoran olmak üzere yalnızca iki adet turizm işletmesi belgeli restoran bulunmaktadır (Vatan, 2017: 201). Bunların haricinde Bilecik şehrinde yiyecek ve içecek hizmeti veren yaklaşık 23 adet pide-kebab salonu, restoran, fast-food işletmesi ve lokanta bulunmaktadır. Bahsedilen, restoran seçimini etkileyen unsurlar bağlamında yerel işletmeler zincir işletmelerin gösterdiği performansı yakalayamamaktadır. Bu durum şehirdeki müşteri potansiyelinin ve diğer bir ifade ile ekonomik sermayenin diğer illere sızmasına neden olmaktadır. Şehirdeki alışveriş olanaklarının kısıtlılığı konusunda da benzer bir durum söz konusudur. Yerel halk; gerek online alışverişlerle, gerek diğer illerden yapılan alışverişlerle taleplerini karşılamaktadır. Ancak bu durum Bilecik Şehri için olumsuz bir ekonomik etki yaratmaktadır.

Tablo 5. Ziyaret Edilen İllerde Yapılan Aktiviteler

Aktiviteler	Frekans	%
Sinemaya gitmek	83	30.1
Alışveriş yapmak	209	75.7
Tiyatro	16	5.8
Dinlendirici aktiviteler	35	12.7
Yeme-içme	124	44.9
Sportif faaliyetler	27	9.8
Diğer	66	23.9

4.3. Yerel Halkın Rekreasyonel Beklenti ve Talepleri

Katılımcıların rekreasyonel beklenti ve talepleri konusundaki ölçek maddelerine atfettikleri önem derecesine göre oluşan "ortalama" değerler Tablo 6'da verilmiştir. Manzara seyri, seyir tepeleri (\bar{X} =4.42); mahalle ve kent parkları, kent içi yeşil alanlar (\bar{X} =4.37); çarşı ve AVM'ler (\bar{X} =4.37); kurslar (Resim, ahşap boyama, müzik vb.) (\bar{X} =4.36); tarihi-geleneksel doku içeren alanlar (\bar{X} =4.30) ve sinema (\bar{X} =4.30) gibi ifadelerde yerel halk 4 (Katılıyorum) ile 5 (Kesinlikle katılıyorum) arasında değişen bir algı puanına sahiptir. Yerel halkın açık havada yapılan rekreasyonel faaliyetler konusundaki talep ve beklentileri de oldukça yüksek ortalama puana sahiptir. Kent içi piknik alanları (\bar{X} =4.30), göl-akarsu

kenarı alanlar ($\bar{X}=4.28$), yürüyüş, koşu vb. spor alanları ($\bar{X}=4.14$) bunlar arasında katılımcılar tarafından en fazla talep edilenlerdir. Bisiklet binme alanları ve olanakları ($\bar{X}=3.99$) ve futbol, basketbol, voleybol, tenis vb. spor sahaları ($\bar{X}=3.92$) şeklindeki aktif rekreasyonel faaliyetler konusundan yerel halk 4 (Katılıyorum) ile 3 (Kararsız) arasında değişen bir algı puanına sahiptir (Tablo 6).

Tablo 6. Katılımcıların Bilecik Şehri'nden Beklenti ve Talepleri

Rekreasyonel Aktiviteler	Ortalama	Standart Sapma
Manzara seyri, seyir tepeleri	4.42	0.77947
Mahalle ve kent parkları, kent içi yeşil alanlar	4.37	0.86193
Çarşı ve AVM'ler	4.37	0.91961
Kurslar (Resim, ahşap boyama, müzik vb.)	4.36	3.14105
Tarihi-geleneksel doku içeren alanlar	4.33	0.79235
Sinema	4.30	0.96941
Kent içi piknik alanları	4.30	0.85289
Göl-akarsu kenarı alanlar	4.28	0.86027
Gösteri, sergi, konser vb, kültürel aktivite alanları	4.24	0.8867
Tiyatro	4.17	0.96418
Yürüyüş, koşu vb. spor alanları	4.14	1.02601
Kapsamlı bir çocuk oyun alanı	4.10	1.1605
Bisiklet binme alanları ve olanakları	3.99	1.07862
Futbol, basketbol, voleybol, tenis vb. spor sahaları	3.92	1.09777
Hayvanat bahçesi	3.84	1.25577
Su sporları alanları	3.83	1.18833
Restoran, cafe vb. alan ve olanakları	3.82	1.23333
Buz pateni pisti	3.34	1.29893
Aerobik, yoga, zumba vb. aktivite olanakları	3.29	1.29448
Av sporları (kara ve su avcılığı) alanları	3.00	1.49423
Alkollü mekânlar (bar-gece kulübü vb.)	2.34	1.5562

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Eğilim ve taleplerin belirlenmesi, kent planlamanın bir parçası olan rekreasyonel olanak ve tesislerin planlanmasına ve kullanıcı talep ve beklentileri doğrultusunda kaynakların doğru yere yönlendirilmesine yardımcı olmaktadır. Yüksek taleplerin olması beraberinde rekreasyonel olanak ve tesislerin artmasını desteklemektedir. Bilecik Şehri'nde özellikle son dönemlerde üniversitenin büyümesi ile birlikte gerek öğrenci sayısında, gerek kentte çalışan kişilerin sayısında artış olmuştur. Son on yıllık süreçte şehirdeki nüfus dinamiğinin değişmesine bağlı olarak kentteki rekreasyonel talep ve beklentiler de değişmeye başlamıştır. Ancak kentte Belediye'nin çeşitli projeleri olsa da özel yatırımların az olmasından dolayı rekreasyonel talep yeterince karşılanamamaktadır. Nitekim ankete katılan bireylerin %83.3'ü kentteki rekreasyonel alanların yetersiz olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların Bilecik Şehri'nde yaptıkları başlıca aktiviteler; evde dinlenme, kafe ve restoranlarda vakit geçirme, mesire alanlarına gitmedir. Buna karşılık sinemaya gitmek ve parklarda vakit geçirme tercihleri daha düşük çıkmıştır. Bu durum bahsi geçen olanakların kentte kısıtlı olmasından kaynaklanmaktadır. Şehirlerde günlük rekreasyonel olanakların olması günlük yaşamın stresinden ve tansiyonundan uzaklaşma için önemli bir unsurdur. Bilecik Şehri'nde üniversitenin kurulmasından sonra, özellikle son on yıldır nüfus sayısı artmış ve nüfusun demografik yapısı değişmiştir. Bu durum halkın rekreasyonel beklenti ve taleplerinde artışı beraberinde getirmiştir. Ancak şehirdeki olanaklar halkın rekreatif talep beklentilerini karşılamada yetersizdir. Bilecik şehri başta Eskişehir, Bursa, Adapazarı vb. gibi il merkezlerine yaklaşık 90 kilometrelik bir mesafede yer almaktadır. Özellikle gününbirlik gidiş geliş mesafesinde yer alan bu iller, hafta sonları vb. gibi boş zamanlarında halkın alışveriş, yeme-içme, sinema gibi rekreatif ihtiyaçlarını gidermek üzere gittikleri alanların başında yer almaktadır. Bu durum Bilecik'te ekonomik sızıntıya yol açmaktadır, aynı zamanda şehirdeki rekreasyonel olanakların gelişmesini kısıtlayıcı bir faktördür. Katılımcılar en fazla %77.5 ile Eskişehir ve % 42,8 ile Bursa il merkezlerini ziyaret ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük bir kısmı en az ayda bir defa bahsi

geçen illere rekreatif amaçlarla gitmektedir. Katılımcıların gittikleri illerde en fazla yaptıkları aktiviteler sırasıyla alışveriş yapmak, yeme-içme ile ilgili aktiviteler ve sinemaya gitmektir. Bu nedenle Bilecik şehrinde alışveriş olanakları ve yeme-içme tesislerinin artırılması hem şehirde istihdam, yatırımların artışı vb. ekonomik faydalar sağlayacaktır hem de ekreasyonel talebi karşılayacaktır. Katılımcıların Bilecik Şehri'nde olmasını istedikleri başlıca rekreasyonel olanaklar arasında manzara seyri, seyir tepeleri, mahalle ve kent parkları, kent içi yeşil alanlar, Çarşı ve AVM'ler vb. gibi pek çok aktif ve pasif faaliyetler yapabilecekleri alanlar 1-5 puan aralığında ortalama 4'ün üzerinde çıkmıştır. Özellikle parklar kentler içerisinde dinlenme, hava alma, spor yapma ve eğlenme gibi rekreasyonel olanaklar sağlayan kamusal alanların başında gelmektedir. Katılımcıların yalnızca %20.7'si aktif spor faaliyetlerinde bulduklarını belirtmişlerdir. Şehirdeki parkların artırılması; yürüyüş, koşu, bisiklet kullanma aynı zamanda dış mekân fitness aletleri ile spor yapma olanaklarının da artmasını sağlayacaktır. Nitekim katılımcıların açık hava rekreasyonu konusundaki talep ve beklentileri ile ilgili verilen ifadelerle atfettikleri önem derecesi genel olarak 4 "Katılıyorum" ile 5 "Kesinlikle katılıyorum" aralığında tespit edilmiştir. Sonuç olarak Bilecik Şehri'ndeki nüfus dinamiklerinin değişmesi ile birlikte son on yıldır kentte açık ve kapalı alanlarda rekreasyonel faaliyetlere olan talep artmıştır. Şehirde rekreasyonel pek çok alanda kısıtlılıklar vardır. Kent halkının rekreasyonel anlamdaki beklenti ve taleplerinin karşılanması gerek kamusal gerek özel pek çok yatırımı gerektirmektedir. Rekreasyonel yatırımlar ekonomik anlamda kentte canlanmaya yol açacaktır. Bununla birlikte kent halkının rekreasyonel taleplerinin karşılanması, birçok yönden doyuma ulaşmış, sağlıklı bir toplumsal yapı gelişmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akçiğ, Ö. (2015). Bir refah göstergesi olarak Türkiye'de mutluluğun mekânsal dağılışı. *Türk Coğrafya Dergisi*, 65, 65-79.
- Akten, M. (2003). Isparta İlindeki bazı rekreasyon alanlarının mevcut potansiyellerinin belirlenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A(2), 115-132.
- Albayrak, A. (2014). Müşterilerin restoran seçimlerini etkileyen faktörler: İstanbul Örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 25(2), 190-201.
- Altınay, M. (2016). Kentsel rekreasyon alanlarında hizmet kalitesinin ölçümü. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altıntig, A., & Bağır, S. (2014). The Economic Conditions of Sakarya University Students and their Participation to Recreation Activities. *Social and Behavioral Sciences*, 88-91.
- Bilecik Belediyesi*. (2018). Ekim 01, 2018 tarihinde <http://www.bilecik.bel.tr/kategori/7/0/projelerimiz.aspx> adresinden alındı
- Bozhüyük Ardahanlıoğlu, Z., Bulut, Y., & Çınar, İ. (2012). Deniz Kıyısı-Orman İçi Rekreasyon Alanlarında Doğal Peyzaja Yönelik Baskıların Saptanması ve Çözüm Önerileri: Aksazlar Koyu-Fethiye Örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım ve Doğa Dergisi, Özel Sayı*, 30-36.
- Çetin Özkan, Z. (2014). Kültürlerarası etkileşimde sinemanın rolü: Ferzan Özpetek ve Fatih Akin Filmlerinde kültürler arası ilişki. *International Journal of Science Culture and Sport, Special Issue 1*, 340-374.
- Çoruh, Y. (2013). Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel eğilimleri ve rekreasyonel etkinliklere katılımına engel olan faktörler (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi örneği). *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Ekkel, E., & Vries, S. (2017). Nearby green space and human health: Evaluating accessibility metrics. *Landscape and Urban Planning*, 157, 214-220.
- Hall, C. M., & Page, S. J. (2006). *The geography of tourism and recreation environment*. London and New York: Routledge.
- Karaküçük, S. (2008). *Rekreasyon- boş zamanları değerlendirme*. Ankara: Gazi Yayınevi.

- Karavaş, B. (2017). Kentsel ve kırsal Rekreasyon alanlarına yönelik kullanıcı tercihlerinin belirlenmesi Artvin Kenti örneği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 19(1), 58-69. doi:10.24011/barofd.291998
- Kaymakoglu Gökaşan, M. (2013). Kentsel rekreasyon alanlarında spor ve aktivite ağı: Kadıköy Örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kılbaş Köktaş, Ş. (2004). *Rekreasyon boş zamanı değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Komossaa, F., Zanden, E., & Verburg, P. (2019). Characterizing outdoor recreation user groups: A typology of peri-urban recreationists in the Kromme Rijn area, the Netherlands. *Land Use Policy*, 80, 246–258.
- Morelle, K., Buchecker, M., Kienast, F., & Tobias, S. (2018). Nearby outdoor recreation modelling: An agent-based approach. *Urban Forestry & Urban Greening*.
- Olson, L., Squires, R., Roberts, E., Miller, A., Ivan, J., & Hebblewhite, M. (2017). Modeling large-scale winter recreation terrain selection with implications for recreation management and wildlife. *Applied Geography*, 86, 66-91.
- Özgür, E. M. (1993). Bilecik İlinde nüfusun dağılışı, yoğunluğu ve özellikleri. *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 2, 199-221.
- Özgür, E. M. (1994). Bilecik İlinde farklı karakterde iki şehir: Bilecik ve Bozüyük. *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 3, 179-193.
- Öztürk, G. (2009). Turizm-çevre koruma-kentleşme etkileşiminde kıyı alanları: Antalya örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gebze Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Park, M., & Türker, M. (2004). Orman içi dinlenme yeri ziyaretçilerinin bazı sosyo-ekonomik özelliklerinin irdelenmesi (Kapıçam, Başkonuş ve Dülük Baba Orman İçi Dinlenme Yerleri Örneği). *KSÜ Fen ve Mühendislik Dergisi*, 7(1), 66-74.
- Polat, A., & Akay, A. (2015). Relationships between the visual preferences of urban recreation area users and various landscape design elements. *Urban Forestry & Urban Greening*, 14, 573–582.
- Rye, J. F., & Berg, N. G. (2011). The second home phenomenon and Norwegian rurality. *Norsk Geografisk Tidsskrift – Norwegian Journal of Geography*, 65(3), 126-136.
- Sağcan, M. (1986). *Rekreasyon ve turizm*. İzmir: Cumhuriyet Basımevi.
- Sağlık, A., & Kelkit, A. (2014). Çanakkale Kent Halkının Rekreasyonel Eğilim ve Taleplerinin Belirlenmesi. *ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 2(1), 27–36.
- Sertkaya, Ş. (2001). Bartın İli kıyı bölgesinin turizm ve rekreasyon potansiyelinin saptanması ve değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Sievänen, T., Pouta, E., & Neuvonen, M. (2007). Recreational home users – potential clients for countryside tourism. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 7(3), 223-242.
- Somuncu, M., Gültekin, A. S., & Ceylan, S. (2015). Ankara'daki üniversite öğrencilerinin rekreasyon eğilimlerinin saptanması. 3. *Rekreasyon Araştırmaları. 5-7 Kasım 2015*, s. 304-316. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Kongresi Bildiri Kitabı.
- Talay, İ., Kaya, F., & Belkayalı, N. (2010). Sosyo-ekonomik yapının rekreasyonel eğilim ve talepler üzerine etkisi: Bartın kenti örneği. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 8(2), 147-156.
- Tezcan, M. (1982). *Sosyolojik açıdan boş zamanların değerlendirilmesi*. Ankara: Sevinç matbaası.
- TÜİK. (2017). Kasım 28, 2017 tarihinde TÜİK: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=106&locale=tr> adresinden alındı

- TÜİK. (2018). Eylül 20, 2018 tarihinde TÜİK: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1086 adresinden alındı
- Uzun, S., & Müderrisoğlu, H. (2010). Kırsal Rekreasyon alanlarında kullanıcı memnuniyeti: bolu gölcük ormanı dinlenme yeri örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A(1), 67-82.
- Vatan, A. (2017). Bilecik ilinin turizm envanteri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(53), 183-205.
- Williams, S. (1998). *Tourism geography*. London and New York: Routledge.
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yılmaz, R. (2006). Saroz Körfezi'nin turizm ve rekreasyonel kullanım potansiyeli üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A(1), 124-135.
- Yılmaz, S. (2004). Serçeme vadisinin rekreasyonel kullanım potansiyelinin belirlenmesi. *Ekoloji Dergisi*, 13(51), 1-6.
- Yücel, E., Aşan, Z., Öz, M., & Öztürk, M. (1998). Eskişehir Yöresi'nde bazı orman içi dinlenme alanlarının rekreasyonel talep değerinin belirlenmesi üzerine araştırmalar. *Çevre Koruma Dergisi*, 7(26), 21-26.

Teşekkür

Araştırma anketlerinin uygulanması sürecinde yardımlarından dolayı Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Coğrafya Bölümü öğrencileri Raziye Coşgun ve Merve Mert'e teşekkürlerimi sunarım.